

Bescherming bossen en landschappen

Aanleiding tot het ontstaan van VHM, officieel opgericht als VZW in 1969, waren de talrijke bedreigingen voor onze laatste grote bosgebieden in Vlaanderen: inkrimping door verkavelingen aan de randen en plannen voor allerhande infrastructuurwerken in bossen. Bossen waren in die tijd de zwakste schakel: ze waren van allen en dus van niemand. Om het tij te keren ontplooipte VHM, naast betogingen, een brede strategie van bewustmaking: een nationale natuurbeschermingsdag in Meerdaalwoud (1971), opstart van een werkgroep natuurgidsen (1973), de oprichting van een natuurfonds om zelf bedreigde natuur aan te kopen (1976), een succesvolle tentoonstelling: “Een bos voor de mensen”(1979), een eindrapport en volledig compendium voor een “Natuurpark Dijleland”, voorstelling “Natuurpark Dijleland “(1984).

Wij boekten succes: Heverleebos en Meerdaalwoud worden geklasseerd als landschap in 1971. Het tracé van de E40, gepland dwars door Heverleebos, wordt naar de rand van het bos verlegd. VHM kan achtereenvolgens plannen voor het aanleggen van snelwegafritten, een motel, een wetenschapspark en een militair oefenterrein in bosgebied met succes aanvechten. Ook de heropening van de springputten in Meerdaalwoud en de aanleg van een tracé van de ring rond Leuven door Heverleebos en van een waterzuiveringsstation in ons natuurreservaat worden met succes geweerd. Tenslotte bekomen wij de klassering als landschap van het Kouterbos en omgeving aan het Zoet Water in Oud-Heverlee.

Verder op het palmares van VHM: haar studiewerk en actie voor de stichting van een “Natuurpark Dijleland” resulteert in de oprichting van een eerste Regionaal Landschap: RL Dijleland.

Ons netwerk

De provincie Vlaams-Brabant geeft een structurele subsidie voor het beheer en de inrichting van de Doode Bemde en steunt ook “bijzondere natuurbeschermingsprojecten” (vb. het verwijderen van weekendhuisjes in de DB, heraanleg hoogstamboomgaard, verbetering knuppelpad in de DB) en ons educatief project. Ook de gemeenten Leuven, Oud-Heverlee en Huldenberg kennen een jaarlijkse subsidie toe.

Wij werken samen met Natuurpunt Beheer voor de formaliteiten rond de aankoop van percelen in de Doode Bemde en hun erkenning als natuurreservaat. Ook met andere NP afdelingen zoals NP Leuven is er een goede samenwerking (Open Monumentendag, Big Jump, cursussen, ruimtelijke ordening (RO) in Leuven).

VHM is lid van de algemene vergadering van het Regionaal Landschap Dijleland dat samen met NP-Centrum voor Natuureducatie (CVN) onze partner is voor de organisatie van een reeks van 6 voordracht- en discussieavonden tijdens de wintermaanden.

Omdat de natuur niet stopt aan de taalgrens werken wij samen met “Les Amis du Parc de la Dyle” en de Vrienden van Zoniën (o.a. maandelijks gezamenlijke natuurexploratie van de Dijle, zijn beken en bijrivieren, ook over de taalgrens) en zetelen wij in de raad van bestuur van het (intergewestelijk) Verbond voor Natuurbescherming. Verder worden werkdagen uitgewisseld met “Les Amis de la Fagne”.

VHM is een vaste partner voor CVN (nu NP-CVN) voor de organisatie van cursussen natuurgids en het aanleveren van docenten. Samen hebben wij ruim 400 natuurgidsen opgeleid die tot ver buiten ons werkingsgebied actief zijn.

Nog te vermelden: wij zetelen in de GECORO en/of MAR van de gemeenten Leuven, Herent, Oud-Heverlee, Bertem en Huldenberg en werken mee aan hun initiatieven (o.a. herbicidenvrij beheer publieke ruimte, afvalsortering op Wereldfeest, boskuis in Heverleebos en -een titanisch werk- zwerfvuil opruimen in en langs de Dijle in de DB (7 km!!), Dijlefeesten enz.) en geven beleidsadviezen ook op provinciaal en gewestelijk niveau.

VHM is ook lid van de Culturele Raad van Leuven, deelraad Erfgoed. Bouwkundig en groen erfgoed zijn immers onverbreekbaar verbonden.

Vergeet niet het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), onze partner voor de Week van het Bos, die onze visie deelt om samen in de Dijlevallei stroomopwaarts van Leuven tot aan de taalgrens een aaneengesloten natuurgebied uit te bouwen. Daarbij betrokken zijn ook de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM). VHM is ook lid van Bosgroep Dijle-Geteland.

Wij werken samen met een netwerk van 5 boeren voor de nabegrazing van een aantal percelen in de Doode Bemde.

Tenslotte schuilen wij graag onder de gezamenlijke koepel voor regionale natuurverenigingen, Bond Beter Leefmilieu (BBL).

Voor fondsenwerving zoeken wij sponsors en donatoren en organiseren wij jaarlijks samen

met een ploeg van 50 vrijwilligers een Kaas- en Spaghetti avond met diaprojectie die ruim 750 deelnemers aantrekt.

Natuurreservaat de Doode Bemde (DB)

Vanaf 1981 start VHM met de aankoop en het beheer van percelen in de natte valleigronden van de Dijle stroomopwaarts van Leuven; aanvankelijk met eigen middelen en uitsluitend met vrijwilligers, later in samenwerking met Natuurpunt. Pas in 1997 komt er een professionele terreinploeg gesubsidieerd door de provincie Vlaams-Brabant. Resultaat: Anno 2016 vormt de Doode Bemde een aaneengesloten natuurgebied van 290 ha, en is ze niet alleen één van de grootste maar ook van de drukst bezochte reservaten in Vlaams-Brabant (9 km wandelpaden en 40.000 tot 70.000 bezoekers per jaar).

Een wellicht nog grotere verdienste: VHM roept een halt toe aan het bestrijden van overstromingen door middel van de rechtekking van onbevaarbare waterlopen en de aanleg van betonnen wacht- en spaarbekkens in valleigebieden, destijds het gangbare overheidsbeleid. Het DB beheerteam heeft hiervoor een verbeterde strijd geleverd die nadien veel andere natuurgebieden is ten goede gekomen. Resultaat: de Doode Bemde werd één van de eerste natuurlijke overstromingsgebieden in Vlaanderen en de Dijle stroomt door een natuurlijk meanderende bedding van aan de taalgrens tot in Leuven. Leuvenaars leven nu op droge voeten. Voor dit resultaat werd aan conservator Piet De Becker de prestigieuze Artois-Latourprijs toegekend.

De aantrekkingskracht van de “Doode Bemde” blijft ook een krachtige impuls geven aan de economische streekontwikkeling met de recente vestiging van drie B & B's en verschillende restaurants en drankgelegenheden in de buurt van het reservaat.

Sociaal

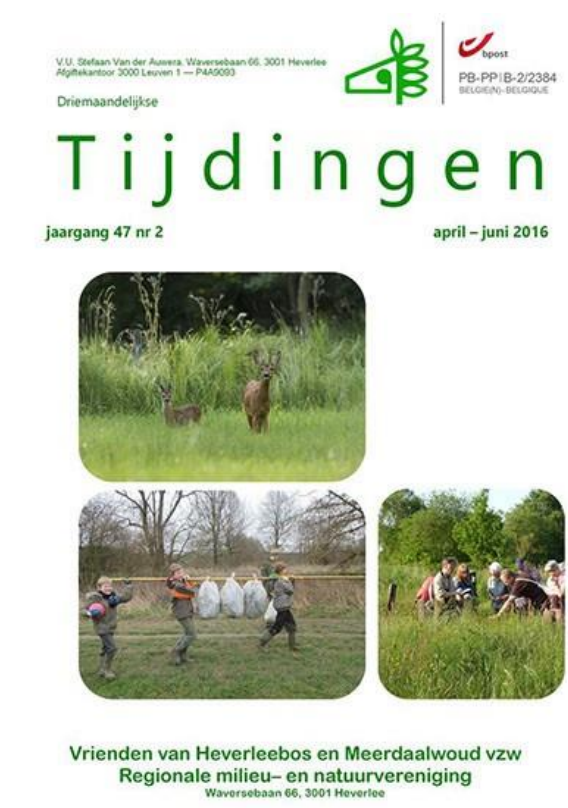
VHM neemt regelmatig mensen met werkstraf in haar terreinploeg op en organiseert educatief beheer voor talrijke klasjes en werkdagen met diverse groepen o.a. bedrijven. Voor een eerste maaibeurt en de nabegrazing van minder natte percelen werkt VHM samen met een netwerk van vijf boeren uit de omgeving.

Communicatie en publicaties

Ons ledencontactblad "Tijdingen" verschijnt 3-maandelijks. Het brengt, naast de activiteitenkalender, actualiteiten rond de reservaatwerking, klimaatacties e.a. en een educatieve katern voor schoolkinderen.

Wij publiceren ook jaarboeken rond natuurstudie of biotopen o.a. "De Dijlevallei", "Miradal", "Natuur in de Stad" e.a.

Daarnaast beheren wij een actieve website (www.vhm.be) en een veel bezochte facebookpagina (www.facebook.com/doodebemde) met meer dan 1.000 volgers, vaak niet-leden.

Beleidsondersteuning en –beïnvloeding - Klimaat

VHM heeft altijd beleidsondersteuning tot haar kerntaken gerekend. Zo stichtte VHM "Groencomité Heverlee" later omgevormd tot MAR Leuven en gaf adviezen bij de opstelling van het gemeentelijk natuurontwikkelingsplan (GNOP), bij de Structuurvisie Leuven, bij de structuurvisie Meerdaal-Dijlevallei, bij het ontwerp- en definitief structuurplan van Leuven en van Wavre-Perwez. VHM zetelt in de milieuadviesraden (MARs) en/of Gemeentelijke Commissies Ruimtelijke Ordening (GECORO's) in haar werkgebied. Deze opdrachten en talrijke tussenkomsten in het domein van ruimtelijke ordening zijn de verantwoordelijkheid van een aparte werkgroep, WG Dijleland waaraan ook Natuurpunt afdelingen uit ons werkingsgebied meewerken. Zo konden wij, soms in samenwerking met lokale

actiegroepen, het pleit winnen voor meer groene ruimte in grote bouwprojecten, behoud van erfgoed en bescherming van stadstuinen in de Leuvense binnenstad. Met de publicatie: "Natuur in Leuven"(2014), gesteund door de provincie Vlaams-Brabant, bereiken wij mee een omslag naar ecologisch berm- en parkbeheer in het Leuvense. Met verdere steun van de provincie ontwikkelt VHM in 2014 het webtool "Biodiversiteitstoets.be" dat een meer ecologische aanpak van ruimtelijke ingrepen ondersteunt.

VHM engageert zich ook actief in de klimaatdoelstellingen van de gemeenten in haar werkgebied en van de provincie. Als lid van Leuven klimaatneutraal 2030 vzw, trok VHM de themagroep "Natuur", bezielt één van de "werven" van de vzw, maakt deel uit van de raad van experts en zit het directiecomité voor. VHM is ook één van de klimaatpioniers van de provincie Vlaams-Brabant. Verder organiseren wij jaarlijks een lezing rond het onderwerp transitie/klimaat en wordt in elk nummer van ons trimestrieel contactblad "Tijdingen" één klimaatopic behandeld.

Educatie

Waar haalde VHM de kaas? Onmiddellijk na haar stichting start de vereniging met studiereizen en een uitwisseling van bosklassen met het Instituut Voor Natuurbescherming (IVN) in Nederland en colloquia en studiedagen met binnen- en buitenlandse sprekers rond natuurbehoud en ruimtelijke ordening.

Volgen, in samenwerking met CVN, tweejaarlijks cursussen natuurgids, aanvankelijk uitsluitend met eigen docenten, een educatieve bibliotheek, educatieve winterconferenties (6 per jaar-gemiddeld 80-100 deelnemers), publicaties van thematische jaarboeken waaronder "Het Dijleland", "Miradal", educatieve wandelbrochures voor de parken in het Leuvense, de uitgave en verspreiding van wandelkaarten, een natuurleerpad en bosklassen in "De kluis" in Sint-Joris-Weert, natuurwandelingen voor leerkrachten met

begeleidende brochures, planteninventarisaties in de holle wegen van de Dijlevallei en in de Doode Bemde en jaarlijks 100 tot 150 natuurwandelingen voor het grote publiek (op aanvraag en eigen programmatie) en voor schoolkinderen (o.a. tijdens Week van het Bos). Tenslotte is er het sinds 1983 jaarlijks georganiseerd interactief educatief project voor kleuters en lagere schoolkinderen dat telkens tot 120 klasjes (maximum capaciteit) aantrekt en op vrije schooldagen opengesteld wordt voor kansengroepen en senioren.

Louis De Smet en Germaine Heeren

2017